

กฎหมายน่ารู้

ไม่ผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

ดร.โสภิต วนิชย์ถนอม
นิติกร ศจจ.สระแก้ว

หลักพื้นฐานของการปกครองโดยกฎหมายและประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันที่ได้บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้โดยไม่เลือกฐานะหรือตำแหน่ง มาจากสุภาษิตละตินว่า “**ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย**” ประเทศไทยรับรองหลักพื้นฐานนี้โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและรัฐธรรมนูญทุกฉบับ

มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^๑ บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” ซึ่งบทบัญญัตินี้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยอยู่แล้วและนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับด้วย เป็นหลักพื้นฐานของการปกครองโดยกฎหมายและประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันที่ได้บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้โดยไม่เลือกฐานะหรือตำแหน่ง มาจากสุภาษิตละตินว่า “**ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย**”

บทบัญญัตินี้ก่อให้เกิดหลักการใช้กฎหมายอาญา ดังนี้ ๑.การกระทำของบุคคลใดจะไม่เป็นความผิดถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ๒.บุคคลใดแม้กระทำการที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดแต่ไม่กำหนดโทษไว้ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ ๓.“**กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง**” การที่รัฐลงโทษทางอาญาบุคคลใดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและต้องกำหนดโทษไว้ว่าความผิดนั้นจะต้องลงโทษสถานใด และต้องเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำผิดจะนำกฎหมายนั้นไปลงโทษย้อนหลังถึงการกระทำก่อนของบุคคลก่อนมีกฎหมายไม่ได้

ดังนั้น ประชาชนจึงควรต้องรับรู้สิทธิของตนตามหลัก “**ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย**” และจะถูกลงโทษทางอาญา คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ย้อนหลังไปถึงการกระทำก่อนมีกฎหมายไม่ได้ ตามหลัก “**กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง**” ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติข้างต้นเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐต้องถือปฏิบัติ หากละเลยไม่ปฏิบัติตามต่อดังกล่าวย่อมเป็นการละเมิด ประชาชนสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว
กลุ่มงานวินัยและนิติการ โทร.๐-๓๗๕๕-๐๒๔๕

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (๒๕๖๐, ๖ เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา.